

Передплата

на «РУСЛАНА» вноситься:

в Австрії:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1-70 кор.

За границею:

на цілий рік	16 рублів
	або 36 франків
на пів року	8 рублів
	або 18 франків

Подвійне число по 16 сѣт.

РУСЛАН

«Вирнеш ми очі і душу ми вицнеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5¹/₂ год. пополудни.

Редация, администрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Австро-угорська угода.

(X) В міру того, як наближає ся речинєць скликаня державної ради (має се бути 29. н. ст. вересня), докладає правительство всіх заходів, щоби досягнути ціль, до якої оно змагає в справі австро-угорської угоди. Раз за разом відбувають ся міністерські наради в Ратот, в Ішлю, у Відні і Будапешті. Після останньої наради обох міністрів-президентів в Ішлю з цісарем, назначено знов нараду спільну у Відні на завтрашній день, на якій мають ще бути обговорені спірні точки, що до котрих не досягнуто ще згоди. Всі попередні наради міністерські показують, що в справі австро-угорської угоди не буде забагнення, а розходить ся о свідоме змаганє до досягнення витиченої ціли.

Після всего того намірає австрійське правительство познакомити інтересовані торговельні і промислові круги з основами досягнених переговорів вислідів, а також провідників парламентарних сторонництв, щоби забезпечити переведенє угоди в радї державній. Тим способом бажає правительство усунути всякі перепони і промостити дорогу до витиченої мети.

В понеділок пополудні відбула ся у Відні міністерська рада під проводом д-ра Кербера, що щойно вернув з наради в Ішлю. Завтра має др. Кербер при участі міністрів торгівлі, скарбу і рільництва знов відбути нараду з міністром-президентом Сельом і дотичними угорськими міністрами. Можна здогадувати ся, що тут ще розходить ся о докінченє останних подробиць сего образу, який має бути предложений опісля інтересованим торговельним і промисловим кругам, щоби справу угоди вивести на чисту воду і розвіяти всякі сумніви і непевности. Угода і цлова тарифа є визначно економічні справи і се можна лише похвалити, що правительство бажає подати до відомости інтересованих торговельних і промислових кругів досягнені висліди довгих переговорів, коли тимчасом політичні сторонництва знов окремо зазначають своє становище до угодних предлог довершених з немалим трудом. Поданє до відомости угодних вислідів промисловим і торговельним не має мати значіння якоїсь анкети, має се лише ціль, ознакомити сі круги із справою, яка їх так живо дотикає. Колиж правительство носить ся з таким наміром, то се свідчить, що оно має повну надію в найближшій часі довершити діла так многоважного для торгівлі і промислу.

Завтрешня нарада міністрів-президентів при участі дотичних ресортових міністрів має очевидно метою досягненє порозуміння і вирівнанє що-до деяких ще ріжниць і суперечностей, а передовсім на перший план висувають ся тут цла, яких Угри домагають ся від ввожєних з Австрії сирих плодів, а з австрійського боку знов цла від впроваджєних з Угор готових виробів. Речник австрійського правительства нераз вже з притиском вказував на се, що від-

нова австро-угорської угоди і злученої з нею ревізії автономної цлової тарифи не може бути досягнена з нарушенєм австрійських інтересів. Австрія не вимагає якихсь окремих користий, Угорщина не має, як запевняють, в нічим потеріти, і справді в цілій добі австро-угорських переговорів не вказано ніякого австрійського домаганя, яке по основнім розсліді і при вимірі повної справедливости можна би було назвати неоправданим або далекосягдям. Угри не мали що відпирати, бо проти них не починано ніякої напасти, навпаки Австрія була би приневолена на случай специфічно угорської закраски цлової тарифи боронити ся, наколиб там більшу признано охорону сільському господарству, а ослаблено охорону промислу — і мусіла би домагати ся рівномірного узглядненя рільничих і промислових інтересів обидвох половиць держав. Справедливість вимагає полишити односторонні домаганя і можна сподівати ся, що наколи заводові міністри засядуть до спільного стола, то дійдуть до порозуміння і рівномірного обезпечєня обосторонних інтересів в рамках цлової тарифи. Розходить ся до те, щоби Австрії не роблено перепон в продукції, не обмежувано єї конкурентної спромоги, і не доведено до того, щоби заграничні вироби лекше переходили через нашу границю, коли тимчасом проти нас цла щораз підвисшують. Австрія не вимагає нічого, лише справедливости, а домаганя, які ставлено в Ратот, в Ішль, які тепер ще будуть поновлені у Відні, вимагають лише переведєня справедливости.

ДО ПИСЬ.

(З учительських кругів).

(Конець).

Як би се виглядало, щоби парох з університетськими студіями братав ся з сільським учителем? Хоть сей учитель є Русин, повний найцаршних змагань, хотий і він сам єму в душі се признає... Лучає ся, що молодий учитель прийде на посаду. Іде до пароха. Парох свій чоловік (не кацап). Молодий педагог тішить ся наперед, як то він разом з парохом буде працювати над народом. Єго думки повні найгарніших, найзнесліїших ідей. Житє віддав би за Україву. Та щож! Перша стріча з парохом зараз охолоджує запал молодого хлопця, бо парох з зимною церемонною етикеткою відспихає його від себе. Почутє власної гідности учителя разить пароха, привикшого до неминучого лизаня своєї руки — в тій гідности добачує парох радикальну течію. Зараз на проповіді кидає громи на радикалів. Селяни аж роти порозствірали і ніяк не можуть зміркувати, що се за помана ті радикали. Аж коли згадає за недоуків, що щось лизнули а ведовчили ся, догадують ся, що се певно писар, котрий читає газети, не попавши на те, що єгомось мали на думці учителя.

Не треба описувати дальшого пожитя.

Найчастійше буває, що учитель через те стає ренегатом, бо цілком інакше обходять ся з ним в дворі, у пана комісаря і т. д. Він, образений в своїх чувствах, зневірений, опиняєт ся

в таборі наших ворогів, завдяки нашому великому патріотови.*)

Або знов таке. Учитель був уже довгий час на селі, де парохував старий кацап. Учитель працював всіми силами, записав багато селян до «Просьвіти», осьвідомляв нарід, нищив москвофільство. Народови отворили ся очи, затемнені нашими Ефіяльтами. Однак заснувати читальні «Просьвіти» не міг учитель задля «убіжденій» пароха. Аж ось умер парох, а на єго місце прийшов сьвященник народовець. Учитель хоче зблизити ся до него мов до рідного брата. Закладають читальню, а властиво замінують Качковського на Просьвіту — та щож? Цілу роботу зачинає псувати честилюбивість нашого духовника. Парох заглянув до читальні і, о horrendum! побачив успіхи праці учителя, добачив щирю прихильність селян до учителя і видадо ся сьвященникови, що поважанє, яке мають люди до учителя, є таке саме, а може навіть більше, як поважанє, яке мають для него. А коли учув, що один селянин захвалював бесіди учителя в читальні, зробив з того висновок, що сей учитель ддятого, що успішнійше працює для народу — є крайнім радикалом. Отже старає ся всіми силами усунути того «радикала» з села і зробити місце якомусь учителеви «дурнійшому від себе». Не жахає ся осуджень, а навіть клевет на учителя, щоби лише спонукати єго перенесенє, бо він затемнює честилюбивого пароха. А не взяв пан-отець під увагу доволітної праці і жжитя з людьми; не розгадав ся, що довіре і поважанє тоді тревале і щире, коли заслужене, а не виможене з титулу самого свого становиска.

На жаль багато, багато маємо фактів на стверженє таких відносин. За якусь особисту уразу, або з простого упередженя парох стає завзятим ворогом учителя, висказує ся про него з легковаженєм, закидає йому невиконване обовязків, обвинює єго о індеферентисм і Бог зна які затії, тому лише, щоби того недогідного учителя, який «мішає ся між хлопів», усунути з села. Найчастійше такий парох ставить на своїм. Учителя переносять, в село приходять некваліфікована учителька-Полька та вчить дітий краковяків. Тоді парох вдоволений, що є спокій в селі, що всео благоденствує...

Скажім собі раз правду в очи, що так дальше бути не може. Є се хороблива проява у наших відносинах. Таж в сусідній Буковині учительство є головним подвижником народної справи. Чомуж і ми не маємо сего стану втягнути до праці над відродженєм вітчизни, відтручаємо єго. Памятаймо на се, що хоть як сей стан в Галичині є зависимий і стоїть під обухом польської власти, то всеж таки вже через свою заводову працю він стає перворядним чинником народної просьвіти. А щоби єго праця була видатна, навівана патріотизмом і вірою в нашу народну будуччину, треба сей стан пригорнути, піддержувати єго на тяжкім станови-

*) Слабкий се мусів би бути патріотизм у такого чоловіка, який одною особою дасть зрадити ся в своїх народних почуваннях, та задля того аміг би стати ренегатом! Впрочім хотий ми і дали місце терікому слову шав. автора і в багато точках годимо ся з ним, мусімо завважати, що тут не взято рівномірно під увагу, що нераз вива таки буває і по стороні молоденького, «невоупеченого» учителя, зі шкільної лавки, у якого не лише брак житейської практики, але часами і товарискої оглади...

ку та оцінювати справедливо його заслуги. А в першій лінії може се зробити духовенство, яке через обставини сільського життя і заводову схожість, повинно би плекати найблизші зносини з учительством. Тільки до сего треба прийти до пересвідчення, що минули часи antiquae educationis, коли дякоучитель цілував пароха в руку і чекав в сінях, або на ганку, що нині є образовані і поза університетом. Учителю в товариських зносинах належить ся повна рівноправність не тому, що він є чи не є «партиєю» для попадянок, але тому, що він інтелігентний чоловік і народний робітник - діяч. Не відтручайте его, не працюйте на наших противників, а ви-тайте радо і приязно кожний проблиск свідомости і доброї волі, пригорніть его до щирого серця великої, рускої родини.

Страйкова статистика

Задля ясного перегляду розмірів та вислідів, як і жертв хліборобського страйку, оповістила знов «Свобода» квестіонар з зазивом до збирання страйкових матеріалів:

«Коли скінчить ся сегорічна страйкова праця, будемо мусіти зробити докладний перегляд цілої страйкової акції, аби з сегорічної роботи мати як найбільшу науку на будуче. До того потрібні нам як найповніші як найточніші і як найправдивіші вісті з місцевостей, де був страйк. Вісті, які були доси в часописах, мусять бути доповнені, а в дечім і справлені. Для того просимо всіх прихильників справи відповідати нам як найскорше на питання:

В котрім селі був страйк?

Який є % громадян, котрі мусять заробкувати на ланах?

Яка була плата робітника і час праці перед страйком? — Подати плату за кожний рід роботи і в кожній порі року.

Кілько місцевих робітників могло дістати роботу і кілько могло в сезоні заробити?

Які були інші причини невдоволення селян з двора? — (Пасовиско, ліс, виплата квітками, брутальність і т. д.)

Що страйкарі зажадали?

На чім страйк скінчив ся?

Які газети були в селі перед страйком і кілько кожда мала передплатників; які були читальні, кілько читальня мала членів?

Під впливом якої партії є читальня?

Чи була в селі брошурка Будзиновського «Хлопський страйк» з 1897. року?

Від котрого року є в селі «Свобода» або «Громадський Голос»? Кілько примірників?

З відки люди перший раз довідали ся о тім, що є страйк?

Хто викликав страйк? чи місцеві селяни, чи посторонний селянин, чи посторонний інтелігент, чи може вість о страйках в інших громадах?

Чи був страйковий комітет? Хто належав до него? Як поступали багаті хлопці, священник, війт, учитель і інша місцева інтелігенція (руска)?

В який спосіб громада помагала страйкарям?

До якої партії належить священник і проща інтелігенція, який їх вплив в громаді?

Чи багаті, що піднімали страйк, суть національно оосвідомлені, які читають газети, як поведуть ся при виборах? і т. д.

Чи перед, або в хвили вибуху страйків прийшли до села які брошури і з відки?

Як був хто арештований, то коли і за що? Що арештований зробив, а за що его арештували? О що хто був обжалований і що з ним стало ся?

Як поводити ся страйкарі і решта громади? Як поступала старшина громадська? Чи були чужі робітники, з відки, кілько і що зробили? Як поступали в громаді Мазурі, цілі польські села і сусідні громади?

Чи були в селі жандарми, військо і комісарі? Що они робили?

Як страйкарі поступали супротив чужих робітників?

Як поступали селяни і громади, що читають «Русское Слово»?

Жаданя, які ставили страйкарі просимо подавати дуже точно, особливо ті, котрі не відносили ся до самої плати, як: жаданя що до ліса, пасовиска, нестрайкуючих формалів, усуненя нелюбих народови наставників і т. д.

Які були гвалти зі сторони страйкарів, або їх приятелів? Чи здержувано чужих робітників і як? Чи не було опоры против власти? Чи не повоано машин? і т. д.

Так само просимо подати нам докладні вісти о всіх надужитях і безправствах, які робили противники страйку. Просимо на всі питання відповідати щиро і по правді, особливо на ті послідні. Нехай ніхто нічого не боїть ся, бо ми хочемо знати всю правду, а нікого не зрадімо. Все те лишить ся у нас в тайні. Хто не може відповісти на всі питання, нехай відповість на частину, на одно питаня, бо розходить ся о посліх. Хто замітив би які похибки, неточности або невірне представлене річи в спраозданях о страй-

ку в «Ділі», просимо справити. Матеріялу поданого в «Ділі» просимо не повторяти в відповідях на наш квестіонар, бо ми зужиткуємо той матеріал безпосередно. Просимо тільки о его доповненя.

Відповіді надсилати під адресою «Свободи» ул. Баторія 24.

Також і з польської сторони чинять енергічні заходи, щоби з переходу страйкового руху зібрати як найбільше пригідного для себе матеріялу. Поминувши те, що Поляки будуть розпоряджувати «офіціальними» спраозданями, з їх сторони зроблено також приватний почин задля страйкової статистики. Др. Е. Шміт, адвокат в Тернополі розіслав в тій цілі квестіонар з 58 питаннями до всіх зарядів дїбр в повітах: борщівським, чортківським, гусятинським, скалатським, тернопільським, теребовельським, заліщицьким і збаражським.

В переднім слові до сего квестіонаря п. Шміт твердить що хліборобський страйк на Поділю проявив ся навіть там, де ані визиск, ані лихий економічний стан селян не може бути уважаний причиною его. «Отже — вище — існує інша причина страйку, яку належить схопити і належить вяснити, бо інакше страйки на слідуючий рік і в слідуючих літах могли би розширити ся і на ті місцевости, в яких тепер панував спокій і вярдати нашій суспільности необчислену стриту. Вкінці просить п. Шміт о надсиланя вірних і правдивих відповідій на квестіонар і запевнює, що не буде оголошувати імен, ані місцевостей, де була платня менша як в сусідстві і взагалі за мала за жадану роботу, а тільки зужие подані дані для своїх статистичних виводів.

Новинки.

— Календар. В п'ятницю: гр.-кат. Матія апост.; рим.-кат. Тимотея. — В суботу: гр.-кат. Лаврентія муч.; рим.-кат. Филипа.

— В митрополичій палаті відбула ся вчора нарада тіснійшого кружка Русинів, духовних і світських, під проводом ВПр. митрополита в справі поїздки Русинів до Риму з нагоди 25-літнього понтифікату С. Святости Папи Льва XIII. По ширшій розправі рішено надень 8 н. ст. вересня на год. 3. пополудни в салі Народного Дому скликати ширші збори визначніших Русинів духовних і світських, зі Львова і з цілого краю, щоби сею справою заінтересувати ширші круги рускої суспільности і щоби поїздка випала достійно і величаво. Зборам буде предложений начерк пропам'ятного письма, яке ВПр. митрополит яко провідник поїздки, вручить Его Святости Папі. Відозву до участі в зборах д. 8. верес-

Про границі пізнання природи.

Переклали з німецького

др. В. Левіцький і Я. Миколаевич.

Ся річ нова та непонятна є свідомість. Гадаю, що докажу способом дуже переконуючим, що свідомости годі пояснити через условини матеріяльні, не лиш в нинішнім стані знаня, на що усякий згодить ся, але що навіть впливає се з натури річий, не можна єї буде ніколи твми условинами вяснити. Противна гадка, що не треба зрікати ся усякої надії зрозуміння свідомости з его условини матеріяльних, що з бігом століть або тисячоліть може вдасть ся се людському духови, який вдирає ся в країни, нині не передчувані, є другою похибкою, яку задумаю в тім викладі оспорювати. Нароком уживаю вираженя «свідомість», позаяк ту іде виключно о факт якого-небудь, хоть би найнижшого рода процесу духовного. Щоби мати примір процесу духовного, який годі пояснити условинами матеріяльними, нема потреби уявляти собі Ватта, що винаходить свій рівнобіжних, Шекспіра, Рафаеля, або Морша при твореню найбільших їх діл. В дійсности найвисша чинність духовна не є через свої условини матеріяльні менше понятна, як свідомість на першій ступени свого розвою, як чуте змислове. Перша проява вдоволення або болю, що їх дізнає найпростійше вство в початку життя звірячого на землі, перше помічане першої якости, виконує сю не-

прохідну пропасть і світ стає ся від сеї хвилі подвійно непонятний.

Над немого предметами не призадумувано ся більше упрямо не писано більше, не диспутовано пристрасніше, чим про звязь між тілом а духом в чоловіці. Всі школи філософічні, всі отці церкви мали про се свої доктрини. Новіша філософія журить ся менше сею квестією, але філософія XVII-го віка тим більше є повна теорій про взаїмне діланя душі і тіла.

Декарт сам через два заложеня з гори відтяв собі дорогу до можливости понятя того взаїмного діланя. Наперед твердив, що дух та тіло є двома ріжними субстанціями, злученими через всемогучість Бога, які, позаяк дух безтілесний не має ніякої розтяглости, стикають ся лиш в одній точці, так званій шишці мозкової. Дальше твердив, що скількість руху у всесвітї є стала. Чим з більшою певностию здає ся звідси слідувати неможливість порушаня тіла через духа, тим дивнійше видаєсь, що Декарт, щоби уратувати свободу волі, каже душі просто порушати в жаданім напрямі шишку мозкову, а то тому, щоби «духи звірячі» (esprits animaux) могли ся діставати до властивих мяснів. Навідворот побуджені вражіннями змисловими духи звірячі вводять в рух шишку мозкову, а душа звязана з нею помічає сей рух.

Безпосередні наслідники Декарта-Clauberg, Malebranche, Geulinx — силують ся направити сю очевидну похибку. Обстають за неможливістю взаїмного діланя духа на матерію яко двох ріжнородних субстанцій. Щоби однак зрозуміти, в який остаточний спосіб дух вправляє в рух тіло і дізнає від него побудженя, при-

мають, що воля душі наклонює Бога до кождо-разового порушаня тіла відповідно до бажаня душі і що навідворот, вражіння змислові наклонюють Его до викликуваня кождим разом в душі відповідних змін. Тим способом причиною (causa efficiens), що викликає зміни тіла через душу і душі через тіло, є все лиш Бог. Воля душі і вражіння змислові є лиш причинами (causae occasionales) принагідними інтервенціями Его всемогучости, яка безпереривно поновлює ся.

Вкінці Лейбніц звичайно поясняв сю квестію при помочи порівнаня до двох рівномірно ідучих годинників, якого вперше ужив Geulinx. На три способи, — каже Лейбніц — могло би се бути. По перше оба годинники могли при помочи руху, уділюваного ними веспільному укріпленю, впливати на себе в сей спосіб, щоби їх хід був рівномірний, як се обсервував Huyghens. По друге оден з годинників можна би так наставляти, щоби ішов рівномірно з другим. Вкінці по третє годинник міг би бути так спосібний, що від початку дав обом годинникам хід рівномірний, хоч без ніякої взаїмної залежности. Відомо, що звязь першого рода між тілом а душею є неможлива. Друга, що відповідає науці окаціоналістів, не була би гідна Бога, якого би надуживала яко «Deus ex machina». Лишає ся отже третій рід звязи, в яким пізнаємо власну науку Лейбніца про вперед о преділену згідність причинову.

(Дальше буде).

єня видасть ВПр. митрополит до рускої інтелігенції і она буде розіслана до всіх визначніших Русинів духовних і світських, а окрім того появить ся окремо відозва ВПр. митрополита до руского народу в справі участі в поїздці до Риму. На сих днях появили ся також архирейське посланіє ВПр. митрополита в справі конгрегації de propaganda fide, яка була останними часами предметом розправ на многих деканальних соборчиках. Можна сподівати ся, що се посланіє розяснить нашій суспільности і духовенству цілу суть тої справи, усуне всякі сумніви і відповість оправданям бажаням. Поїздка до Риму має відбутися в другій половині жовтня, а аудієнція Русинів у св. Отця між 24 а 26 н. ст. жовтня.

— **ВПр. О. Митрополит**, який з Познаньщини, куди їздив на вінчанє свого брата, повернув до Львова на день празника Преображення Господнього, виїздить на довший побуг до Унева.

— **Посол Барвіньський** здав ВПр. митрополитови справу про відносини Русинів і руских осель в Босні і Герцоговині на основі зроблених під час своєї подорожі помічень. ВПр. митрополит імовірно в повороті з проїздки з Риму заверне до Босни і Герцоговини, щоби там особисто вглянути в справі тамошних Русинів і заспокоїти їх духовні потреби.

— **Хліборобські страйки**. В тернопільськїм суді відбула ся в днях 24. липня і 7. серпня розправа проти академіка Луця Турчина і деяких селян з Голубичка великого. Обжаловано їх о неправне скликанє віча. Всіх обжалованих увільнено. — Крім того відбула ся в тутешнім суді друга розправа проти 12 селян із Шляхтинців, обжалованих за те, що зганяли чужих робітників з поля. Кождог з них засуджено на 6 день в'язниці.

Перед повітовим судом в Концинцях відбула ся розправа проти академіка Михайла Бабина з Гадинковець. Обжалованому закинено «підбурюванє до страйку». П. Бабина засуджено на 10 днів арешту, заміненого на гривну. Засуджений вніс рекурс, а функціонер прокуратури відкликав ся від заміни кари арешту на гривну.

— **На нашу річеву замітку** що до язикової мішанини в руских дневниках взагалі, а спеціально в «Ділі», якийсь недотепний дописуватель «Діла» виступив з рекримінаціями против «Руслана», в яких посунув ся навіть до того штубацтва, що якусь просту друкарську ошибку подає за доказ, що ліпший польський оригінал, чим дословний руский переклад! Пильні несправедливі заміти сего панка оставляємо на боці, бо они не належать до річі і старають ся лише відвести від неї дискусію. Але се останє фактом, що язикової і азбучної мішанини не допускає жаден дневник на своїх стовпцях; чеський не буде містити німецьких «документів», польський, руских, «Буковина» волоских і т. д. Нехай і здає ся шановному нашому контраверзантові, що «людям науки» не вистарчить колись дословний переклад таких важних документів (!) як старостинський «окульлік», або казанє ксьондза Тимошка, то всеж таки ми не перестанем твердити, що з огляду та практичне жите і на розвій нашого дневникарства такий поліглотизм є неоправданий і шкідливий.

— **Непошанованє руских свят**. Війсковий з'ярд в Сваніславові, — як доносить Nowiny — установив свято Христового Преображення 19. с. м. на день достави коний для теперішних маневрів. Quousque tandem!

— **Вписи учеників** до станиславівського учительського семинара, полученого з польскою і рускою школою вправ, будуть відбувати ся в сїм році в ось таким порядку: На приготавляючий курс і 1. рік семинара, а також і для обох шкіл вправ будуть відбувати ся вписи дня 30. серпня, від 8—12. год. рано і від 4—6. пополудни і дня 31. серпня від 9—12. год. рано. — Вписи на II, III і IV. рік семинара відбудуть ся дня 1. і 2. вересня від 8—9. рано і від 3—4. пополудни.

Крім учеників, які ходили до тутешнього заведеня минулого року, не прийме дирекція ніяких иньших кандидатів по причині недостачі місця.

— **Доповняючий вибір**. Намісництво розписало на день 18. вересня с. р. доповняючий вибір посла до сейму з курії міст Горлиці-Ясло на місце п. Жигмонта Яворського, який зложив свій мандат і на день 30. вересня с. р. з курії більших повістей округу Яворів-Мостяка-Тішанів на місце д-ра Володимира Козловського, який також зложив свій мандат.

— **Гр.-кат. епископський Оудинарият** в Станіславові іменував на протяг трох літ при іспитах на учителів народних шкіл в Станіславові комісарем Оудинарияту о. мітрата Фацієвича, а екзамінатором о. Івана Порайка.

— **Лічниця ім. Шевченка**. В селі Кирилівці, звенигородського повіта положено на днях угольний камінь під дїм лічницю імені Шевченка. В селі тім числять тепер понад 5000 мешканців. Кошти будови внесли дванадцять тисяч рублів, з чого три тисячі пожертвував властитель Кирилівки, Н. А. Терещенко. В селі Кири-

лівці уродив ся Тарас Шевченко. Ще й тепер показують комнату в якій жив Тарас, і дуб, під котрим він писав свої «вірші». Близпа родина Тараса жив ще й доси в сїм селі. («Харковскія Відомості». Nr. 143.).

— **Український квас**. О. Мих. Мосора подає в «Ділі» припис на робленє сего здорового і смачного напитку: До 18 літрів води вкинути півтора кілье цукру і заварити щоби аж скипіло. Коли вистигне, вкинути 8 дека дріжджів, 3 ложки есенції з чого небудь (грушкової, малинової) і за 20 сот. квасу цитринового. Тоді зливати в фляшки (а до кожної фляшки можна ще додати по 3 родзинки султанські) і поставити на ніч до холодного місця. Аж рано закоркувати, а до доби вже є напиток готовий. Є се напиток смачний, здоровий і прохолоджуючий. Можна сміло єго порівнати з вином шампанським, тільки що він не опьянює та, що найважнійше, дуже дешевий, бо за одну корону будемо мати 6 літрів напитку свого власного домашнього виробу. Пригадую собі, як перед кількома літами якийсь подорожний лікар, Русин, захвалював в «Ділі» дешевий і здоровий шампан французкий. На що нам французких шампанів, коли можемо мати свій ситомий запіток. Напиток сей пазиває ся український квас тому, бо він на Україні є дуже в уживаню. Єго повинні би і наші селяни собі приладжувати, особливо в гарячий час живи і коли покидають всякі трюнки пити та зачинають жидів бойкутувати. Гадаю, що інтелігенція сїльска повинна би ту прийти селянам з порадою, як се приготавлює ся. Може би добре було, щоби і господарські газети подали се рільникам до відомости. Для інформации селян додаю ще, що есенції і квасу цитринового можна дістати в кожній аптеці за кільканайцять сотиків.

— **Конкурс на словар української мови**. На премію імені Микола Костомарова за уложенє «Словаря малорусского нарѣчія» з поясненем слів у великорускій мові, розписала петербурска академія новий конкурс на три роки; речинець, означений для присилки творів кінчить ся 1. січня 1905. року. Премія вносить чотири тисячі рублів враз з процентами, які наростуть від сєй суми від р. 1881 по день признаня премії. («С.-Петербург. Вѣд.» Nr. 147.).

— **Сніги в серпні**. З Липска доносять, що в Великанських горах (Riesengebirge) впадала величезні сніги. В східній Саксонії впала температура до 1/2° тепла. Також і Швайцарія не має зівсім літнього вигляду. Гори недалеко Люцерни покрити ся новим снігом на висоті 1.600 м. Обсерваторії доносять, що в богатих місцевостях доходять веретва нового снігу до гористости 14 см. Значний сніг впає також і в гористій Стирії. Також і з пньших сторін доносять про сніговиці.

— **Нові копальні золота** відкрив один іжанер — як доносять «Frankfurter Anz.» — в Німеччині, в Тавнус під Гамбургом. Розсліди покладів дали знаменитий результат; руда складає ся в своїх металічних частях із золота та срібла.

— **З жита літератів**. Париска «Revue» наводить кілька забавних примірів, які свідчать про те, як дуже є розсіяні великі учені та літерати. Дідеро не памятав майже ніколи години, дня, місяця ані навіть імен осіб, з яким розмовляв; Стюарт Міль виглядав на улиці, як несповна розуму і безнастанно впадав на прохожих; Бальзак беріг ся дуже, щоби не глянути часом на особу, з якою стрів ся на улиці, бо зараз зачинав мимоволі наслідувати єї хід і рухи. В розмові захопував ся, як глухий і неспритомний, бо ніколи не слухав того, що єму говорено, працюючи все гадкою під своїми повістями. Однак найбільше розсіяний був без сумніву знаменитий фізик і математик, Амьєр. Він хотів раз переїхати ся фякром; але в хвилі, коли підходив до воза прийшла єму до голови нараз якась нова математична комбінація. Отже витягнув з кишень кусень крейди і зачав з найвисшим западом писати числа на повозі. Переляканий фякер, думаючи, що має до діла з варятом, затяв коні і утік чам скорше від него!.. А причина того розсіяня лежить в тім, що такі люди занаї виключно одною гадкою і представляють собі єї дуже пластично.

— **Фвезвєнція на австрійських університетах**. Дневник розпоряджень міністра віроісповіданя і просвіти оголошує зівставленє фреквенції на австрійських університетах в літнім півроці 1902. року. Загалом на всіх осьми університетах було записаних 16.584 слухачів. З того числа приїдало 1138 на теологічний виділ, 8658 на правничий, 2470 на медичний і 4318 на філософічний. Ту почислено вже звичайних і надзвичайних слухачів і госпітантів. З женців було записаних на правничий виділ 29 (всі в Граду), на медичний 11 (2 в Празі і 9 в Кракові), на філософічний 327 слухачок і госпітанток. На львівськїм університеті було в дни 31. мая с. р. 146 слухачів теології, 1009 правників, 90 медиків і 355 філософів. На краківськїм університеті: 114 слухачів теології, 681 прав., 139 медицина і 611 філософії. На черновецькїм університеті: 36 теологів, 371 правників, 111 студентів філософії.

— **Найбільша пасіка на світі** находить ся в

Канаді, бо займає 20.000 квард. метрів простору і близько 20 мільонів пчіл (хто не вірить, може порахувати), які дають річно 40.000 кільо меду. (З того можна зараз дуже легко вихарувати, кільо меду дає одна пчола. Бодай то Америка! Там все інакше, як на цілїм світі). По Америці продукує найбільше меду Німеччина, бо 20.000 кільограмів; відтак Іспанія, Австрія і Росія. Що-до Австро-Угорщини то здає ся, що тут найбільше меду продукує Угорщина, але єго не збирають пчоли лиш — жиди, та й не з цвєтів. Она мішають мід зі сирупом на стілько, щоби лиш сирупови надати запах і барву меду та продають той мід великими масами за «турецкий».

— **На гробі нареченого** згинула страшною смертю Іванна Фірт, бувша скленова панна в Будапешті. Може яких шість місяців тому назад помер нагло єї наречений. Від тої пори ходила Іванна за кожний раз, як тільки мала трохи вільного часу, на гріб свого милого, якого не могла забути. Кілька днів тому назад прийшла також і принесла китицю цвєтів, котрими хотіла украсити памятник милого. Сперла ся об камінь, станула на пальцях, і хотіла поставити цвєти на сам вершок. Нараз камінь перевернувся і привалив дівчину. На крик нещасливої надбіг гробар, і при помочи ще двох своїх товаришів вилучив дівчину зпід каменя, але так тяжко побиту, що заким ще змогли довести єї до шпиталю, она померла в дорозі. — Ся нещаслива подія подала людям буйної фантазії і поетичної вдачі материял до всіляких здогадів, між иньшими і до того, що то милий потягнув на тамтой світ до себе свою милу, яка так за ним тужила.

— **Музика а характер женщин**. Один Англієць студіював замилюванє жінок до музики і прийшов до ось таких вислідів: Любительки Бетовена мають бути постійно вірні і легко дарять довірєм того, хто старає ся о їх руку. Склонна до меланхолії є жінка, наколи одушевляє ся голловно Мендельсоном; обожательки Баха є практичні та систематичні; жінки, що ентузіазмують ся Шопеном мають романтичне успособленє; а ті, котрі люблять банальну музику, не мають — по словам того Англієця — серця і голови.

— **Нова велика світова залізниця**. «Русскій Курєр» доносить про дійсно великанський залізничий проєкт. Приватне товариство, зложене з російських і заграничних капіталістів з С. І. Мамонтовим на чолі, задумує побудувати залізницю, яка лучила би російські середно-азійські повістости з цілим північним Сибіром. Залізниця зачне ся в Туркестані, перетне коло Томска лінійю сибірської залізниці і піде на північ. Докладні точки ще не постановлені, однак правдоподібно обійме залізниця богаті збіжєві простори томської губернії, Бійск, Барнаул, Алтай і кузницький та семіпалатинський повіт. Від Обдорска піде лінія до Ледового моря і в сєй спосіб получить ся південь з далекою півночю. В приближеню буде тая залізниця коштувати 150 мільонів рублів.

— **Мурини в Америці**. Daily News подає в кореспонденції з Вешингтону опис страшного знущаня білих над муринами в полудневих державах північної Америки. Сей кореспондент нише ось що: Цілий цивілізований світ був би переляканий грозою, коли би хоч частина правди дійшла до єго відомости про се, що мусять зносити тутешні мурини. Недавно зсуджено в Тексас на спаленє мурина, який — як говорено — мав напасти на одну білу панно. Смерть задано єму в варварський спосіб: наперед випалено єму очи, прикладано до шиї розжарені головні, раниє ножами і т. д.; доперва потім муж покритженої пані підналив костир. Тій страшній екзекуції, гідній часів Нерона, придивляло ся около 7.000 осіб. Не помогли страшні воїки мученого, юрба хотіла продовжити ще ту кровожадну операцію в безконечність, однак нещасний мурина сконав в 35 мінут. В подібний вирафінований спосіб замучено в послідних часах 7 осіб. Події того рода є там на дневнім порядку. Все, що пишуть проти муринів, є пересаджене до неможливости. Економічне положенє чорноскірих в тих краях є просто страшне; величезна нужда сиравляє, що они вчасно западають на чухотку і пересічно умирають в 40. році жита. Мимо того не находять ніякої помочи в цивілізованім світі. Аж доперва президент Рузвельт заняв ся їх судьбою.

— **Дрібні вісти**. Дня 24. серпня с. р. о 2. год. пополудни відбудуть ся в Новім Санчи в готелю «Imperial» перші загальні збори філії і читальні «Просвіти». — В Святині відбудуть ся дня 31. с. м. о 1. год. з полудня довірочні збори селян снатицького повіта в домі п. Семєна Зинькевича. — В Сичевідску висшїм відбув ся 17. с. м. концерт, заходом тамошних селян та академиків. Підчас того відіграли селяни штуку «Запоморочена». — Вчєра пополудни прибув до Львова начальний командант краввої оборони, архикнязь Райнер.

